

ZİYA GÖKALP

ZİYA GÖKALP DERNEĞİ ÜÇ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

S A Y I : 14

TEMMUZ 1979

CİLT : 3

**TÜRK HALKBİLİMİNDE DÜĞÜN - EVLİLİK AKRABALIK
GELENEKLERİ VE TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ**

Yazan : M. Adil ÖZDER

(Geçen Sayıdan Devam)

inge Yenge (Ed.; İst.; Ba.; Çkl.; Or.; Sm.; To.; Krk.)

ini 1. Karının kardeşi, kayınbirader (Ant.; Ereğli, Ermenek-Kn.; Sm.; Mğ.;
Ada.; Kuşadası-İz.) [**iyin**]

2. Erkek kardeş (Kn.)

3. Kocanın büyük kızkardeşi, görümce (Cebel, Eğridir-Isp.)

iplik kına Bilekten başlayarak el üzerine paralel kenar baklava dilimi şek-
lini verecek biçimde ip sarılarak vurulan kına şekli (Senirkent-Isp.)

ip germe: Gelin alayı oğlan evine yaklaştığı sırada, sokak başında bek-
leyen kız taraflısı iki delikanlının, birer ucundan tutup gerdikleri ipe
gelinin geçmesini engelleyerek bahşiş almaları töresi (Krş. yöresi)

irketlik İkinci kez evlenen kadının kocasına verdiği mal (Mğ.)

isteyci Kız istemeğe giden kimse, dünürücü (Anamur-İç.)

[**elçi, görücü**]

işdek Koca mirasından kadının payı (Nğ.) [**asaba, düşelik**]

İstiyek Kocadan kadına düşen mal (Nğ.) [**işdek**] [**düşereç**]

ivermek Evlendirmek (Gaz.) [**evermek**]

iye Ev sahibi (Ahırılı-Ank.)

iyice Büyükanne (Ereğli-Zn.)

iyin Kayınbirader (İç.) [**ini**]

iyye Kadın (Kn.)

izbek Evli, bekâr olmayan (Bor-Nğ.)

ize Ağabey (Alucra, Ş. Karahisar-Gr.)

— K —

kaalat Gelin olacak kıza gerekli şeyler, çeyiz (Bor-Nğ.)

kaam Hısım, akraba (Çiçekdağı-Krş.) [**gaam**]

kabal «Kına hamamı» için kız evi tarafından bir hamamın o gün akşama kadar
bu tören için tutulması (Harpül-EI.)

[**gelin hamamı, kapıdan hamam, katırpazarı, kına hamamı**]

kabiş Kadın hizmetçi (Alanya-Ant.; Isp.)

kacı Küçük kardeş (Kıbrısçık-Bo.)

kaçalak Genç kızların görücü önüne çıkarken giydikleri giysi (Safranbolu-Zn.)

kaç-göç Kadınların, erkekler görmesin diye vücudunu ve yüzünü örtme göreneği
(Ar.; Kü.; Sm.)

kada 1. Kardeş (Brs. yöresi; Bergama, Çeşme-İz.; Uzunköprü-Ed.; Ezc.; Geli-
bolu-Çkl.)

2. Büyük kardeş (Erz.; Gm.; Krş.; Sv.)

3. Küçük kardeş (Mğ. yöresi)
 4. Teyze (Ba. yöresi)
 5. Abla (Ed.; Elmalı-Ant.)
- kadı** 1. Yenge (Bil.; Bo.; Zn.)
 2. Küçük kardeş (To.) [kada-3]
 3. Teyze (Bil.; Zn.) [kada-4]
 5. Erkek kardeş (Af. yöresi)
 6. Düğünlerde oyun çıkarmak için kız evinden oğlan evine giden kimse (Söğüt, Honaz-Dz.)
- kadınana (kadıana)** 1. Babaanne (Yatağan-Mğ.)
 2. Kaynana (Atabey-Isp.; Dz.; Divriği-Sv.)
kadıana: (Ahıköy-Mğ.)
- kadincık** Görümce (İshaklı, Bolvadin-Af.)
- kadınga** 1. Yenge, amca karısı (Kelkit-Gm.)
 2. Gelin (Vezirköprü-Sm.)
 3. Elti (To.)
- kadınga** Kocanın kardeşinin karısı, elti (Bozöyük-Bil.) [kadınga-3]
- kadı (kadı)** 1. Yenge (Bil.; Sm.; Es.; Yalova-İst.)
 2. Teyze (Bil.)
 3. Büyükanne (Adapazarı yöresi)
 4. Ailenin en yaşlısı (Ba.)
 5. Hanım (Gerze-Sn.)
- kadık** Teyze (Kalburcu-Kn.) [kadık-2]
- kaftan günü** Düğün hazırlığı yapılan cuma günü gelinkızın giyim-kuşamı ve diğer takımlarının davetliler önünde hazırlanması töreni (Rumeli Türkleri)
- kaftanlık** Güvey tarafından gelinin kızkardeşine (baldıza) verilen armağan kumaş (yaygın)
- kahraman** «Kına gecesi»nde gelin kınasını ezen kadın (Gerze-Sn.) [kınacı kadın]
 (Kahraman, kınayı ezdikten sonra, «Hak rızası için, dirlik-düzenlik için; karı-koca bin yaşasın» diye bağırır. Sonra elindeki kına tasını gezdirir. Herkes bu tase para atar. Toplanan para onundur)
- kahve bahşişli** «Kına gecesi»nde bir ara toplanan bahşiş (Ur.)
- kaka (kako, kakko)** Büyük erkek kardeş (Af.; Sn.; El.; Ur.; İç.)
- kakmik** Düğünlerde geceleyin erkeklere verilen ziyafet (Es.; Kü.)
 (Kalkıp gitmek anlamına gelen bu yemeğe, bazı çevrelerde «yat geber yemeği» de denilir. [kalk git kahvesi])
- kâkül günü** Gelinin kâkülünün kesildiği pazartesi günü (Kuşçu köyü-Polatlı-Ank.)
 (Kâkül günü bazı yerlerde gerdek ertesi cuma günüdür)
- kalahat** Kız evi tarafından güveye yapılan elbise (Kasabaköy-Kn.)
- kalak** 1. Gelin tacı (Kn.)
 2. Kadın sesli erkek; edalı yürüyen adam (Es.)
- kalen** Nişan armağanı (Ur.)

- khalet** Kızın anne, baba ve kardeşlerine oğlan evi tarafından verilen giyim-kuşam araçları (İğdır köyleri-Kr.) [**halat, hâlet**]
- kaleyet** Düğün davetçisi adama verilen basma v.b. armağan (Ayaş-Ank.)
- kalık** Evlenme çağı geçmiş, evde kalmış kız (ç. yy.) [**bağrı geçmiş, gartmış, kalgın, kalmış, kaluk**]
- kalın** 1. Evlenecek erkeğin, kız tarafına verdiği para ve eşya (ç. yy.)
2. Geline erkek tarafından gönderilen başlık, taç (yaygın).
3. Evlenecek kızın çeyizi (ç. yy.)
(Buna çok yerde «**kalın başlığı**» da denilir)
[**kalınk, tohum duvarı**]
- kalın bozma** Gelin olacak kız için giysilik ve ev eşyası almak, çeyiz hazırlamak (Karaman köyleri-Kn.)
- kalın duası** Cumartesi günü, gerek oğlan ve gerek kız evi tarafından çağırılan kadın topluluğu ve bu arada yapılan dua töreni (Ky.)
- kalın görme** «Kalın»ın, oğlan evi tarafından giden birkaç kişilik kurulca kız evinde sayılıp, iki kopya halinde yazılması (ç. yy.) [**çeyiz defteri**]
(Bu listelerden biri, gelinin çeyiz sandığına konur. Bundan sonra kalın eşyası oğlan evine götürülür) [**katır yükü, seysene, kalın götürme**]
- kalın götürme** Çeyiz götürme (Sv.) [**katır yükü, seysene**]
- kalınk** Gelin çeyizi, «kalın» (Çkl.; İz.; Kn.)
- kalk git kahvesi** Söz kesildikten sonra, kı zistemeğe gelenlere verilen kahve (Krş.) [**kakmik**]
- kalmış** Evlenmemiş, evinde kalmış kız (Yusufeli-Ar.)
[**gabık, galuk, gartmış, kalık, kaluk, küflü**]
- kaluk** [kalık, kalmış gartmış, bağrı geçmiş, küflü]
- kalıyet** Düğünlerde kız evinden erkek evine götürülen yiyecekler (Dz.)
- kalyet** Gelinlik giysi (Kuşadası-İz.)
- kambak** Gelinlerin başlarına takılan süslü çember (Bayramiç-Çkl.)
- kanı** Yenge (Ed.) [**kadinge, kanka**]
- kanka** Yenge (Sm.) [**kanı**]
- kan parası** Kız almada oğlan evinden istenen başlık kesme, ana hakkı (Hat. yöresi) [**başlık, ana hakkı**]
- kapacan** 1. Nişan töreni (Çkl.)
2. Düğüne başlamak üzere oğlan evinden kız evine gönderilen armağan (Eceabat-Çkl.)
- kapaklı** Kız istemede alınan gevşek söz, red karşılığına yakın söz (Ur.)
- kapama** Gerdek (Ks.) [**odalanma**]
- kapama gecesi** Gerdek gecesi (Ks.)
- kapı bağlama** (kapı kapatma) Kına gecelerindeki eğlentiler arasında, bazı şen kızların muziplik için, gece yarısında komşularının kapılarını dışarıdan kalın bir iple bağlayarak kapatmaları töresi (Ba.)

- kapı basma (kapı parası)** Gelin, baba evinden alınırken, kız taraflılarının kapıyı kapayıp, bahşiş almadan gelinkızı bırakmamaları töresi (Posof-Kr.; Sn. köyleri; Polatlı-Ank. ve daha çok yerde)
- kapı bıçağı** Kız evinde yapılan «kına gecesi»ne gelen erkek evi kadınlarına kapı açmama göreneğı (Kuşçu köyü, Polatlı-Ank.) [**kapı basma**]
- kapıdan hamam [gelin hamamı]**
- kapı kesme [kapı basma]**
- kapı kızı** Evlatlık alınan hizmetçi kız (Ayaş-Ank.; Çkr.)
- kapılık 1.** Oğlan evi tarafından geline hediye edilen sığır
2. Nikâhtan sonra oğlan tarafı delikanlılarının kız evinden bahşiş istemeleri töresi (Rz.)
- kapı ve yatak parası** Düğün günü gelin almağa geldikleri zaman oğlan babasının vekili tarafından kız tarafına verilen bahşiş (Bafra-Sm.)
- karabaş (karaboğaz)** Yaşı ilerlemiş bekâr adam (Sm.) karaboğaz: (Or.; Sn.)
- karadon** Çocuğu olmayan kadın ya da erkek (Reşadiye-To.)
- karakütük** Aile büyüğü (Sv.)
- karalama** Gelinkızın çeyizi götürülmek için arabaya yüklenirken, kız evinin, oğlan tarafından gelenlere çamur atması geleneğı (Yz. köyleri)
- kardeş haleti (kardeş yolu)** Gelin evden çıkmadan önce gelin kardeşinin ya da vekilinin güvey sağdıcından aldığı para (Hozat-Tn.)
kardeş yolu: (Vezirköprü-Sm.) [**halat, halet**]
- kardeşlik** Erkekler arasında kardeşliğe varacak kadar ileri dostluk, erkek ahretliğı (Yusufeli-Ar.)
- kardeş yolu [kardeş haleti, yol, töre, yolluk]**
- karımak** İhtiyarlamak (Ada.; Çkl.; İç.)
- karımış** Yirmi beş yaşına bastığı hâlde kocaya varmamış kız (Ağ.) [**kalık, gartmış, küflü**]
- karımsak** Karısının ya da yakını olan bir kadının kötü yolda olmasına göz yuman erkek (Kn.)
- karşamba** Düğün, eğlentili toplantı (Niksar-To.; İç ve köyleri)
- kartana** Büyükanne, nine (Ereğli-Kn.) [**kartı**]
- kartı** Büyükanne (Es.) [**kartana**] (kart-ana)
- kasken** Yeni doğum yapmış kadın, lohusa (Darende-Ml.)
- kaşık düşmanı** Eş, kadın (Ks.; Sv.)
- kaşık kırma** Gelin, oğlan evi önüne gelip, atından inerken orada ters yüz edilmiş bir kazan üstüne konulmuş tahta kaşığı ayak basarak kırması geleneğı (Ar.; El.) [**eşik atlatma**]
- kat 1.** Gelin çeyizi arasında kaynatasına, kaynanasına, güveyin kardeşlerine ve öteki yakınlarına hazırlanan giysiler (Divriği-Sv.)
2. Nişanlıya gönderilen giysilik armağan (Nizip-Gaz.)
- katık (katuk)** Geline baba evinden katılan damızlık hayvan, hizmetçi ve benzeri şeyler (Ardanuç-Ar.)

katın Hatun, kadın (Kadınhanı-Kn.)

katır pazarı [gelin hamamı, kabal]

katır yükü töreni Gelin çeyizini, «kalın»ı oğlan evinden almak için yapılan tören (Bil.)

(Bu törende imam, akraba ve komşular oğlan evinin önünde toplanır. Halk imamla birlikte ilâhi söylerler. Geline armağan edilmiş olan eşya ilâhilerle kapıdan dışarı çıkarılır. Yine ilâhilerle kız evine gönderilir.)

katkı Düğün günü, davetlilerin öğleye kadar gönderdikleri armağan (İbradi-Ant.)

katkılı Evlilik dışı ilişkiyle doğan çocuk (Hat.)

kavum Akraba (Erciş-Vn.; Ml.; Sv. ve yöresi)

kaydırma İnci işlemeli kadın, gelin fesi (Sungurlu-Çr.)

kayınca (kayınca) Kocanın erkek kardeşi, kayınbirader (ç. yy.)

kayın kuda Kadın ve erkeğin herbirinin ötekine göre akrabaları (Kerkük)

kayınla evlenme «Dul kadının, ölen kocasının kardeşiyle evlenmesi (Prof. Dr. S: Veyis Örnek) (ç. yy.)

kayma Yeni gelinlerin ve kadınların başlarına taktıkları altın dizilerinden üstteki sıralar (Avanos-Krş.; Nş.; Nğ.)

kaynana Geline göre güveyin anası, güveye göre gelinin anası, kayınvalide (yaygın)

kaynana halkı Nikâh günü, güvey taraflıları ile sağdıç (yenge) hanımın, oğlan babasının başçılığı altında toplanıp kız evine gitmeleri töreni (Sn.)

kaynata Kaynananın kocası, kayınbaba (yaygın)

kazak 1. Evli erkek (Edremit-Ba.)

2. Çocuğu olmayan adam (Ilgın-Kn.)

3. Sakal bırakmamış orta yaşlı adam (Ada.; Ba.; Çkl.; Çr.)

kazan açması Düğün yemeklerini hazırlayan kimseye, oğlan babasının, kazanı açması için verdiği bahşiş (Göle-Kr.)

kazana basma Gelinin, güvey evi önünde attan inerken, orada ters yüz edilerek hazırlanmış kazana basarak inmesi töreni (Ar.; Ezm.; Kr. yöresi ve daha ç. yy.) [kaşık kırma, gelin saca bastı, eşik atlatma] (Afyon-Çivril yöresinde gelin atından indirilince kazana oturtulur).

kebab akşamı 1. Kına gecesine verilen başka isim (Arapkir-Ml.)

2. Kına gecesinde oğlan evinin kestiği davarlarla yaptığı kebab töreni (Ml. yöresi)

(Bu gece davetlilere «kara kavurma» denilen kebab ikram edildiği için, törene bu isim verilmiş oluyor)

kebln Nikâh töreni (Kilis-Gaz.; Iğdır-Kr.) [kepin]

kebln kesmek Nikâhlamak (Bt.)

kebln kıymak Nikâh kıymak (Kilis-Gaz.)

kecaba Gelin götürülen tahtrevan (Arpaçay-Kr.) [koçu, miyafa]

keçirman Ev yönetimini, tertip-düzeni iyi bilen kadın (Gaz.)

kekey Kardeş (Ur.)

- keki** Büyük kardeş (Dy.; Ur)
- kekilbastı** «Gelinkız»ın başına konulacak süslü fesin alın kısmına sıra ile dizilen ufak kesim süs altınları. Buna «saç altını» da denir. (Yenikent, Aks. Nğ.)
- kekil zülûf** Gerdek günü gelinin zülûf kesilmesi (Harmani kaya (Mihalgazi) köyü Söğüt-Bil.) «Kadın sünneti oluyor» (Sevgi Babaoğlu derlemesi)
- kelefet** Çok zayıf adam (Af.)
- keleş** Nişanlı gençlerin düğünden önce dostlarına, akrabalarına verdikleri yemek (Gelendost-Isp.)
- kelik** Çok gezen kadın (To.)
- kelikçi** Düğün davetçisi, «okuyucu» (Aksaray-Nğ.) [okuyucu]
- kelis gezmek** Düğün çağırıcısı «okuyucu» kadın kapı kapı gezmek, düğüne çağırarak (Isp.; Kn.)
- kelisçi (kelişçi)** Düğüne çağırıda bulunan kadın (Karaağaç-Isp.)
- kelle güreşi** Pazartesi akşamı oğlan evinde düğün başlangıcı olarak yapılan güreş (Gerze köyleri-Sn.) (O akşam yapılan eğlenti arasında, evin önünde ya da yakınındaki bir düzlükte yakılan ışıklar arasında bu güreşler sürdürülür)
- kenderek (kendirek)** 1. Düğün (Karaoğlan-İz.; Turgutlu-Mn.; İst.)
2. Düğünlerde çarşamba günü yapılan eğlenti (Mn.)
- kendini yetirme:** Kız ve erkek evlenme çağına gelme (Hat.)
- kepçe** Gelinlerin alınlarına takılan içi çukur altın süsleri (Ank.)
- kepez** Gelin başlığı, tepelik (Ada.; İz.; Mn. yöreleri)
- kepin** 1. Nikâh (Mş.) [kebin]
2. Erkek tavırlı, erkek göğüslü kadın (Ada.)
- Kepir** [berder evlilik, kız değiştirme] (Hakkâri)
- keri** 1. Kadın, eş (Hat.)
2. Yaşlı kadın (Hat. yöresi)
- kerimek** Kadın yaşlanmak (Hat.)
- kertme** Kız ve oğlan çocuklarının beşiklerini birbirine sürterek bebek yaşlarında yapılan nişanlama (ç. yy.) [beşik kertiği]
- kesim kesmek** Düğün tarihini belirtmek, söz kesmek (Şavşat-Ar.)
- kestellik** «Gelinkız», çeyiz olarak halı, kilim dokuyup istar kestikten sonra, erkek evinde ona gönderilen yiyecek armağanlar (Yenikent, Aksaray-Nğ.)
- kele** Düğün armağanı (Sn.)
- keten** Gelinliğin kesim-biçim günü (Isp.)
- kıça Ağabeyi** (Brd.)
- kılıç altından geçirme** Gelin gerdek odasına girerken yapılan tören (ç. yy.)
(Gelin, gerdek odası kapısının iki yanında, iki kadının yüksekte tuttıkları kılıçların altından geçerek içeri girer)
- kılıf yengesi** Oğlan evinden kız evine «tomgavıt» götüren oğlan tarafı, evli ve «başı bozulmamış» yenge (Mut köyleri-İç.)
- kılvan** Düğün davetlilerinin götördükleri armağan (Sn.)
- kılovan (kılavan)** Gelinlerin başına konulan tel (Ank.)

kılvan Düğünün ertesi günü köy kız ve gelinlerinin gelin evinde yaptıkları eğlenti (Tavas-Dz.)

kına basması Kına gecesi geline verilen armağan (Ant.)

kına ekmeği [düğün ekmeği]

kına ezmesi «Kına gecesi»nde davetliler dağıldıktan sonra akrabalar arasında yapılan tören (Bo.)

kına gecesi Düğünlerde, «gerdek»ten bir gece önce kadınlar arasında, kız evinde yapılan eğlentili tören, «gelinkız»a kına yakıldığı gece (yaygın)

[elönü, kıtır gecesi, sunma gecesi]

(Kına geceleri, düğünlerin en renkli, hareketli, eğlentili evresidir. Kına yakmada gelinkızın bağlı bulunduğu sosyal tabakaya göre değişen kına şekilleri vardı: Yolma, yüksük, benek, servi, kuş, yıldız, çatkılı (ipli) adını alan kına yakmaları bunların başlıcalarıdır. Çatkılı kına, ele sarılan iplikler üzerine konur. İplikler çözüldüğü zaman ip yerleri beyaz kalır (Edremit-Ba.) İstanbul ve Bursa gibi büyük şehirlerde de «ei kınası» ve «has kına» adıyla iki ayrı kına töreni vardı.

Kına yakma işi başlarken, kızın yüzünün kible yönüne çevrilmesi hemen her yerde âdettir. Geline kına yakmada, avucu içine para konur ve onu ağlatıcı yanık türküler söylenir.

Has kına gecelerinde «usta kadın» adını alan kınacılar vardır. Bunlar, geceyi düzenler, yönetirler. Bu gecede dizi dizi törenler birbirini izler. Özellikle, hemen her yerde, gelinkızın, yakılan muşlar arasında ortaya alınması, mâni ve türkülerle ağlatılması yaygın gelenekler arasındadır.)

[baş bağlama, gelin ağlatma, darabul gecesi]

(Oğlan evinde yapılan ve «darabul gecesi» adını alan kına töreninde güveyin ayağına konulması da gelenektir)

kına gezisi Kına gecelerinde gelinin kınası vurulmadan önce kadınların hep bir ağızdan söyledikleri türküler ile zilli maşa, darbuka çalarak gelinkızı mahalle aralarında gezdirmeleri töreni (Ed.)

kınacı kadın Şehirlerdeki kına gecelerinde gelinkıza kına yakmayı meslek edinmiş usta kadın [kahraman].

(Örneğin, Burdur'da sırf bu işle geçinen kınacı kadınlardan biri, özel olarak kına gecesine bu iş için çağırılır. Kendisine ailenin verdiği hediyeler, salonda oturduğu bir köşede teşhir edilir. Gelinkızın oyuna kalkmasına kadar kınacı kadın bu köşesinde sessiz, hareketsiz oturur. Gelin-kız oynamağa kalkınca, kınacı da leğenini, taslarını, bezlerini, kınasını hazırlamışa başlar. Hazırlık bittikten sonra da aşağıdaki parçayı özel ezgi ile okuyarak kızı kınaya çağırır:

«Hey kızım analarım
Hazır oldu kınalarım
Yüksük, servi, benek, aytop
Her çeşitten kınalarım.»

- kına hamamı** «Boy» ile düğün günleri arasında, kızın yakınlarından birinin düzenlediği hamam daveti (Divriği-Sv.) [**gelin hamamı**]
- kına kağınsı** Kına günü oğlan evinin hazırladığı armağanları içine koyarak gelin evine getirdikleri kağınsı (Çivrii-Dz.)
- kına kalıbı** Ellere yakılan gelin kinasının türlü biçimlerde olması için muşamba, portakal yaprağı, balmumu ve benzeri şeylerden yapılan yıldız, çiçek, mühür gibi nakışlar çıkaran kalıplar. Oyulmuş muşambalar «**çıkma**» adını da alır (Gebze-Kc.; Ks.) [**çıkma**]
- kına tası** Gelin ve güveye kına yakmak için kullanılan tas (Sv.)
- kına yakma havası** Baba evindeki kına gecesinde gelinkıza kına yakılırken çalgıcının çaldığı ağılatma havaları (Posof-Kr.)
- kınam** Akrafa (Salihli-Mn.) [**gaam, kaam**]
- kına toyu** Kına gecesi (Kn. Mğ.)
- kına yemeği (baş yemeği)** Köy düğünlerinde, düğünden birkaç gün önce kız yakınlarından bir kadının, kızın başını yıkayıp kına koyması töreni (Ky.)
(Bu tören sırasında kızın babası ve kızın akrasını üç-beş sofralık yemek ziyafeti verirler. «**baş yemeği**» de denilen bu tören çarşamba günü gündüz yapılır.)
- kına yengesi** Düğünlerde yol gösteren kadın (Tefenni-Brd.)
- kına yüzüğü** «El açma» töreninde görümcenin, gelinin elini açtırıp, kızın avucundaki parayı aldıktan sonra yerine yüzük takması töresi (Ş. Karahisar-Gr.)
- kındırmak** Kız araştırmak, «görücü» gitmek (Ks.; Kn.)
- kıra çıkarmak** Kızını gelin etmek, evlendirmek (Mudurnu-Bo.)
- kırgım** Geline akrabası tarafından verilen armağan (Ada.)
- kırık** Kadının nikâhsız sevgilisi (ç. yy.)
- kırık döl** Evlilik dışı ilişkiden doğan çocuk (Ada.; Serik-Ant.; Isp.; Mğ.) [**ırık, handan**]
- kırıklı** Aşıklı, dostlu kötü kadın (Ant.; Dz.; İz.; Isp.; Kn.; Nğ.)
- kırım** Gelinkıza kınagecesinde arkadaşları tarafından verilen armağan (Oymaklı-Ada.) (Aynı çevrede buna «**kırkım**» da denir)
- kırıntı** Gelinin, cumartesi günü arkadaşlarına verdiği ziyafet (Vezirköprü-Sm.)
- kırnak** 1. Çalimli, süslü adam (Karacabey-Brs.) [**kırşak**]
2. Cilveli, oynak kadın (Ed.; İz.)
3. Gayet güzel, dilber kız (Cr.)
- kırşak** Süslü, şık adam (Çkr.; Ks.) [**kırnak**]
- kısaayak** Kadın (Boyabat-Sn.)
- kısalıkı** (kız haikı) «Gelinkız»ın yarenleri, türkücüleri (Bozöyük-Bil.)
- kısır gecesi** Kına gecesi (Ezm.) [**kına gecesi**]
- kismet açılması** Evlenme çağına gelen kıza istekli çıkması (yaygın)
«Kismet ise gelir Hint'ten Yemen'den
Kismet değil ise ne gelir elden»
- kismet açmak** Evlenme kismetinin açılması için kıza yapılan büyüsel işlem (Vezirköprü-Sm.) (Sonu var)